

"Koncepcja Smart Village"

Ireneusz Kamiński

Projekt „Organizacja szkoleń dla przedstawicieli Lokalnych Grup Działania podnoszących wiedzę i umiejętności niezbędne w procesie realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju”

Poniatowa, 7–8 lipca 2021 roku

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Podejście *Smart Village*

- ▶ Inteligentne wsie (Smart Villages) to nowa koncepcja w zakresie kształtowania polityki UE.
- ▶ Ma ona istotne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, zarówno ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy, jak i z punktu widzenia jakości życia na wsi.
- ▶ Promowanie „inteligentnych wsi” i oferowanie im wsparcia będzie istotne w następnym okresie programowania funduszy unijnych na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

Podejście *Smart Village* w LEADER–ze/RLKS 2021–2027

- ▶ Granty na przygotowanie **oddolnych** koncepcji rozwoju w skali mikro („koncepcje SV”), na obszarach zamieszkałych przez **nie więcej niż 20 000 mieszkańców** (jednej lub kilku miejscowości), mających na celu wypracowanie **efektywnych i niestandardowych rozwiązań miejscowych problemów dzięki innowacyjnemu podejściu**, w tym przy użyciu technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszemu wykorzystaniu wiedzy, **z korzyścią dla lokalnej społeczności**, m.in. na rzecz:
 - poprawy jakości życia,
 - podniesienia jakości usług lokalnych
 - poprawy bezpieczeństwa,
 - poszanowania środowiska i klimatu
 - problemów dotyczących niedoinwestowania, starzejącego się społeczeństwa, wyludnienia, niewystarczającej ilości miejsc pracy czy przepaści cyfrowej.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Podejście *Smart Village* w LEADER-ze /RLKS 2021–2027

- ▶ Granty mają formę płatności zryczałtowanej.
- ▶ Grant na przygotowanie tych koncepcji może być udzielony grantobiorcy z obszaru objętego tą koncepcją, który **zrealizuje zadanie w partnerstwie** z co najmniej jednym podmiotem z tego obszaru.

Koncepcja *Smart Village*

- ▶ Koncepcja SV w szczególności:
- ▶ zostanie **opracowana w sposób partycypacyjny**, tj. z aktywnym udziałem mieszkańców obszaru, w tym przeprowadzone zostaną z nimi konsultacje wyników prac partnerstwa;
- ▶ będzie zawierać uproszczoną analizę SWOT objętego nią obszaru;
- ▶ przedstawi plan **włączenia społeczności w późniejszą realizację koncepcji**, ze szczególnym uwzględnieniem roli sołtysa w tym procesie;
- ▶ będzie zawierać listę projektów, składających się na jej realizację, **obejmujących komponent cyfrowy lub środowiskowy lub klimatyczny**.
- ▶ Koncepcja SV **nie może być sprzeczna z innymi dokumentami strategicznymi dla obszaru**, w szczególności z LSR.

Koncepcja *Smart Village*

Przy wyborze grantobiorców zamierzających przygotować koncepcje SV, LGD premiować będzie w szczególności:

- ▶ jakość planowanego procesu przygotowania koncepcji SV z uwzględnieniem **partycypacyjnego charakteru** (udział lokalnej społeczności oraz rola sołtysa w tym procesie);
- ▶ **liczbę partnerów**;
- ▶ **powiązanie wnioskodawcy z obszarem** objętym koncepcją SV;
- ▶ potencjał organizacyjny;
- ▶ **obszary zmarginalizowane**, w tym jeśli dotyczy, także obszarów po PGR;
- ▶ miejscowości **poniżej 5 000 mieszkańców**.

Koncepcja *Smart Village*

- ▶ Całkowita wartość grantu na przygotowanie **oddolnej koncepcji** SV wynosi 4 000 PLN.
- ▶ Grant na przygotowanie koncepcji SV obejmującej dany obszar w okresie realizacji Programu przysługuje tylko raz.
- ▶ Dany obszar może być objęty **tylko jedną koncepcją SV** (= współpraca wnioskodawców).

Projekty *Smart Village*

- ▶ W kryteriach wyboru LGD przewidzi preferencje dla operacji objętych koncepcjami SV, które zostały przygotowane w ramach projektów grantowych zrealizowanych przez LGD.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wieś Vähikkälä, ok. 450 mieszkańców, gm. Janakkala, region Kanta-Häme, Finlandia

- ▶ Wieś posiada szkołę z blisko 140-letnią historią, do której uczęszcza zaledwie 37 uczniów, a o ich edukację dba tylko 2 nauczycieli. Od kilku lat trwa walka o utrzymanie szkoły – niezwykle ważnego miejsca dla lokalnej społeczności.
- ▶ O interesy placówki dba Stowarzyszenie Mieszkańców, które w trakcie kilkudziesięciu lat działalności zdołało wykształcić kapitał społeczny wokół wspólnego interesu, jakim jest szkoła podstawowa.
- ▶ Wymiar 'smart' tej miejscowości, jak podkreślali sami mieszkańcy, nie ma charakteru technologicznego

Przykłady działań typu *Smart Village*

Działania SV (na rzecz utrzymania żywotności wsi [Vähikkälä](#)):

- ▶ Działania na rzecz zachowania szkoły, umożliwiającej dzieciom edukację na miejscu, przeciwdziałając odpływowi mieszkańców
- ▶ „Taxi” dowożące dzieci przed lekcjami i po nich;
- ▶ Oznaczenie kodami QR najważniejszych punktów wsi;
- ▶ Kiosk–kawiarenka działająca latem – do wsi napływa wówczas nawet 1000 letników;
- ▶ Współpraca mniejszych stowarzyszeń i przedsiębiorstw, związanych m.in. z łowiectwem, rolnictwem ekologicznym, taksydermią, a także działalność ochotniczej straży pożarnej;
- ▶ Plan przekształcenia szkoły podstawowej w lokalne centrum usługowe, oferujące usługi dla osób w każdym wieku (np. opieka dzienna, stołówka wiejska, miejsce sportu i realizacji hobby).

Przykłady działań typu *Smart Village*

*Szkoła podstawowa w Vähikkälä
Sezonowa kawiarenka, nastawiona na obsługę
letników (fot. Łukasz Komorowski)*

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wieś Teuro-Kuuslammi, ok. 225 mieszkańców, gm. Tammela, region Kanta-Häme, Finlandia

- ▶ Wieś posiada bardzo sprecyzowaną strategię rozwoju, zawierającą diagnozę, cele oraz potrzeby, do których realizacji dąży Stowarzyszenie Mieszkańców oraz inni zaangażowani w codzienne życie miejscowości.
- ▶ Jednym z atutów wsi jest rosnąca od 5 lat liczba mieszkańców, w tym dzieci.
- ▶ Społeczność lokalna dąży do utrzymania tego trendu, co jest jednym z celów działań o charakterze *Smart Village*.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wieś Teuro-Kuuslammi, ok. 225 mieszkańców, gm. Tammela, region Kanta-Häme, Finlandia

- ▶ Walorem wsi jest funkcjonująca szkoła podstawowa (tylko 23 uczniów), która docelowo ma zostać przekształcona w wielofunkcyjne centrum usługowe o zasięgu lokalnym, oferujące np. opiekę pielęgniarską dla dzieci, miejsce do pracy zdalnej, halę sportową.
- ▶ Mieszkańcy zwracają uwagę na aspekty środowiskowe, m.in. planowana jest instalacja paneli solarnych i gruntowych pomp ciepła w budynkach wiejskich.
- ▶ Ciekawym przykładem oddolnego działania jest wielofunkcyjna hala, w której znajdują się: warsztat naprawczy, warsztat tkacki, rzeźnia, biblioteka i siłownia.

Przykłady działań typu *Smart Village*

*Warsztat naprawczy w wielofunkcyjnym budynku w Teuro-Kuuslammi -
w tle przejście do biblioteki (fot. Łukasz Komorowski)*

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ Obie miejscowości cechują innowacje społeczne, zaś wprowadzanie nowinek technologicznych stanowi jedynie podbudowę i narzędzie do poprawy warunków życia – a nie jest celem samym w sobie.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wdrażanie inicjatywy „INTELIGENTNY LEADER” – Lokalna Grupa Działania Tagus, Hiszpania

- ▶ Tajo–Salor–Almonte to dość ubogi region Hiszpanii, ale znany z „La Torta del Casar de Cáceres”, sera z mleka owczego poddanego koagulacji z wykorzystaniem podpuszczki pochodzenia roślinnego pozyskiwanej z lokalnego ostu. Unikatowa miękka konsystencja sera jest wynikiem szczególnych warunków lokalnych, mleka i stosowanego procesu dojrzewania.
- ▶ La Torta jest obecnie pożądanym przez konsumentów sera specjałem, a lokalna strategia rozwoju grupy Tagus opiera się na wykorzystaniu go do przyciągnięcia turystów oraz jako katalizatora wzrostu gospodarczego na tym obszarze.
- ▶ LGD Tagus szuka możliwości na początkowych i końcowych odcinkach łańcucha dostaw – w tym w obszarze marketingu i umiędzynarodowienia – z udziałem 30 lokalnych przedsiębiorstw rozszerza lokalną gospodarkę poza produkcję podstawową, a jednocześnie wzbogaca ofertę turystyczną i związane z nią usługi.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wdrażanie inicjatywy „INTELIGENTNY LEADER” – Lokalna Grupa Działania Tagus, Hiszpania – cd.

- ▶ W ten sposób wykorzystuje podejście inteligentnej specjalizacji – zwanej inicjatywą „inteligentny LEADER” –jednocząc obszar wokół wspólnej wizji innowacji, aby w jak największym stopniu zwiększyć efekt katalityczny tego produktu.
- ▶ Jednym z wyzwań obszaru był fakt, że ser La Torta produkowany jest według tradycyjnych metod dojrzewania odkrytych przypadkowo, a poszczególne partie nadal znacznie różniły się jakością przy niewielkiej gwarancji dostawy wysokiej jakości. Współpraca z naukowcami pozwoliła lokalnym producentom ulepszyć techniki, podnieść jakość i zwiększyć podaż.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wdrażanie inicjatywy „INTELIGENTNY LEADER” – Lokalna Grupa Działania Tagus, Hiszpania – cd.

- ▶ Zauważono też, że strategie ekspansji były w praktyce ograniczone niedoborem mleka owczego w okresach największego zapotrzebowania. Najważniejszym działaniem podjętym w odpowiedzi na to wyzwanie było utworzenie – z pomocą instytucji opartych na wiedzy oraz instytucji badawczych – nowoczesnej szkoły pasterstwa.
- ▶ Dodatkowo Tagus współpracuje z instytucjami naukowymi i technologicznymi, aby przetestować techniki – takie jak naturalne karmienie zwierząt gospodarskich – mające na celu zwiększenie wydajności hodowli zwierząt przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważenia ekologicznego lokalnych pastwisk.
- ▶ www.tagus.net

Przykłady działań typu *Smart Village*

“Nie ciafrotać jeno robić. Wiejskie działania – miejskie inspiracje “

Kujawsko–pomorskie, powiat świecki, gmina Dragacz, sołectwo Mniszek. Okres realizacji: 2011–2019

► Historia SV w Mniszku zaczyna się w 2011r., kiedy sołtyską zostaje Dorota Dembińska. Mobilizuje ona mieszkańców do „wyprawy” w przeszłość i stworzenia bazy zasobów, którymi dysponują:

- lokalizacja (wśród lasów na obszarze Zespołu Parków Krajobrazowych Dolnej Wisły, obok terenów inwestycyjnych i autostrady A1, trasy S5, blisko Świecia i Grudziądza),
- zasoby naturalne (strumienie, rzeki, lasy),
- dziedzictwo historyczne,
- dziedzictwo kulturowe
- potencjał mieszkańców i ich umiejętności

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ Działania – mieszkańcy skupili się na czterech najbardziej istotnych sferach życia wsi:
 - sferze społecznej – edukacji (nabywanie nowych umiejętności poprzez szkolenia, warsztaty, wyjazdy naukowe), sporcie (organizacja rozgrywek sportowych), wspólnym spędzaniu czasu i integracji, opiece nad potrzebującymi i starszymi osobami,
 - sferze kulturowej – tradycji, zwyczajach, obrzędach, szacunku do historii miejsca, w którym mieszkają – “małej Ojczyzny”, twórczości artystycznej – rękodzielniczej, przedstawieniach teatralnych, konkursach, występach,
 - sferze ekologicznej, czyli ukłon w stronę miejsca, w którym żyją w otoczeniu lasów i rzek, dbałość o naturę, recykling, upcykling,
 - sferze gospodarczej – praca nad powstaniem wioski tematycznej i świetlicy z bogatą ofertą warsztatową.

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ W sumie mieszkańcy zrealizowali 40 projektów z pozyskanych środków zewnętrznych, a także brali udział w różnorodnych **akcjach bez wsparcia finansowego**.
- ▶ Każdy kolejny **realizowany projekt był kontynuacją poprzedniego** – poszerzali tematykę, wzbogacali świetlicę i zwiększali swoje umiejętności.
- ▶ Realizowane **działania skierowane** były (i są) **do dzieci i do dorosłych** mieszkańców.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Rezultaty działań typu SV w gminie Mniszek:

- ▶ Spojrzenie w przyszłość oraz opisanie potrzeb i wizji końcowej, czyli tego, w jakim miejscu chcą żyć i co osiągnąć: stworzenie wioski tematycznej w atrakcyjnym turystycznie miejscu z bogatą ofertą warsztatową dla dzieci i dorosłych, z wykorzystaniem zasobów lokalnych, jakie są w dyspozycji i mogą zapewnić mieszkańcom dodatkowe źródło dochodów;
- ▶ Rozwijanie pasji, ponieważ lepiej żyje się we wsi, w której ludziom zależy na czymś wspólnym. Mieszkańcy stwierdzają jednogłośnie, że lepiej żyje się wśród ciekawych ludzi, którymi oni się stali oraz tych, którzy do nich przyjeżdżają w ramach warsztatów. Mogą kontynuować swoje pasje;
- ▶ Upiększanie swojej wsi dla innych i dla siebie;
- ▶ Ratowanie przed zapomnieniem tego, co dobre w życiu tradycyjnej wsi;
- ▶ Podtrzymywanie i polepszanie jakości życia na wsi;
- ▶ Pogłębianie więzi międzypokoleniowych i integracji sąsiedzkiej;
- ▶ Stawanie się świadomym społeczeństwem obywatelskim.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Inteligentna wieś Piaseczna Górka, Gmina Morawica, Województwo Świętokrzyskie

1. Pierwszy krok do SV: utworzenie przez sołtys Alicji Jamorskiej-Kurek grupy FB mieszkańców Piasecznej Górki = efektywna komunikacja (docieranie bezpośrednio i w tym samym czasie do mieszkańców i uzyskiwanie ich opinii/informacji zwrotnych, wymiana informacji między mieszkańcami)
2. Grupa FB ułatwiła też utworzenie stowarzyszenia
3. Stowarzyszenie z kolei umożliwiło zainicjowanie i realizację wielu działań, w tym:
 - stworzenie „Ogrodu deszczowego” (NFOŚiGW):
 - absorbowanie i filtrowanie nadwyżki wody deszczowej = przeciwdziałanie lokalnym podtopieniom
 - miejsce rekreacji podnoszące atrakcyjność wsi
 - zwiększenie bioróżnorodności wsi (ogród to siedlisko nie tylko roślin, ale też ptaków i pożytecznych owadów).

Przykłady działań typu *Smart Village*

Wspólna praca społeczności Piasecznej Górki przy tworzeniu 'Ogrodu deszczowego'.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

‘Ogród deszczowy’ – efekt końcowy

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ Stworzenie plenerowej mini-biblioteki, promującej czytelnictwo i wymienianie się książkami;
- ▶ Zamontowanie 7 energetycznie efektywnych lamp solarnych z wyłącznikiem zmierzchowym, oświetlających boiska do streetballa i piłki nożnej oraz altanę i plenerową bibliotekę – dzięki nim wydłużono godziny korzystania z tych obiektów;
- ▶ Opracowanie 3 questów oraz tras questowych = poznawanie dziedzictwa historycznego i kulturowego wsi w nietypowej, atrakcyjnej formie

Plenerowa biblioteka

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ Erwin Garbarczyk – *Mobilny Asystent Turystyczny*, gm. Poniec, woj. wielkopolskie
http://smart.irwirpan.waw.pl/pdf/Erwin%20Garbarczyk_Mobilny%20Asystent%20Turystyczny.pdf
- ▶ Paweł Grabowski – *Nowy model hospicjum na terenach wiejskich*, gm. Michałowo, województwo podlaskie.
https://inkubatorpomyslow.org.pl/app/uploads/2019/03/modelhospicjum_www.pdf
- ▶ Piotr Ostaszewski – *Ostoja Wioska 3.0*, gm. Olsztynek, woj. warmińsko-mazurskie
http://smart.irwirpan.waw.pl/pdf/Piotr%20Ostaszewski_Ostoja%20Wioska%203.0.pdf
- ▶ Jacek Piwowski – *Moja smart wieś*, Wiązownica-Kolonia, gm. Staszów, woj. świętokrzyskie
http://smart.irwirpan.waw.pl/pdf/Jacek%20Piwowski_Moja%20smart%20wie%C5%9B%20Wi%C4%85zownica-Kolonia.pdf

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ Katarzyna Seroka – *Opis wdrożenia koncepcji Modelu symbiotycznego z biologizacją przez firmę Top Farms Głubczyce z uwzględnieniem jej praktycznych aspektów*, gm. Głubczyce, woj. opolskie
http://smart.irwirpan.waw.pl/pdf/Katarzyna%20Seroka_Opis%20wdro%C5%BCenia%20koncepcji%20Modelu%20symbiotycznego.pdf
- ▶ Jarosław Stopko – *Cykl działań informacyjnych i szkoleń prezentujących wpływ zanieczyszczeń powietrza na degradację przyrody i zmiany klimatyczne*, gm. Świętajno (powiat olecki), woj. warmińsko-mazurskie
http://smart.irwirpan.waw.pl/pdf/Jaros%C5%82aw%20Stopko_Cykl%20dzia%C5%82a%C5%84%20informacyjnych%20i%20szkole%C5%84%20prezentuj%C4%85cych%20wp%C5%82yw%20zanieczyszcze%C5%84%20powietrza%20na%20degradacj%C4%99%20przyrody%20i%20zmiany.pdf

Przykłady działań typu *Smart Village*

Arctic Smart Community Cluster

- ▶ Spektakularny przykład, pokazujący, w jaki sposób na jednym z najbardziej oddalonych obszarów wiejskich w Europie (poniżej 2 mieszkańców/km kw.) stosuje się w praktyce oddolną strategię inteligentnej specjalizacji.
- ▶ Dzięki ścisłej współpracy z przedsiębiorcami z okolicznych wiosek klaster – składający się z różnych podmiotów, w tym przedsiębiorstw, sponsorów, badaczy i mediatorów – zidentyfikował olbrzymie możliwości ograniczenia odpływu kapitału i wytworzenia lokalnej wartości dodanej w dwóch kluczowych obszarach: energii i żywności.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Arctic Smart Community Cluster – cd.

- ▶ Jego członkowie opracowali zintegrowaną strategię wspierania lokalnych przedsiębiorców, która obejmuje edukację w szkołach, rozszerzenie udzielania zamówień publicznych i tworzenie lokalnych centrów obrotu żywnością i energią.
- ▶ Wykazano, że projekty te tworzą lokalne miejsca pracy, ograniczają wytwarzanie odpadów i emisje, ograniczają koszty i zatrzymują lokalne dochody w gospodarce lokalnej.

Studium przypadku Kierinki
(116 mieszkańców)

Źródło: Seminarium ENRD „Revitalising Rural Areas through Business Innovation”.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Włoskie przykłady wspierania innowacyjnych sposobów świadczenia usług na obszarach wiejskich

- ▶ inicjatywa społeczna dotycząca wspólnego użytkowania samochodów osobowych w Val Maira (Piedmont), która wykorzystuje platformę internetową i którą zarządza utworzona przez lokalną społeczność spółdzielnia
- ▶ zdalne klasy w szkołach średnich w Beigua Sol (Liguria) i Piacenza–Parma Apennine (Emilia–Romania)
- ▶ wyposażenie lokalnych aptek w Matese (Molise) w inteligentne technologie, umożliwiające pracownikom szpitala zdalne przeprowadzenie diagnozy
- ▶ inteligentne urządzenia umożliwiające mieszkańcom Madonie (Sycylia) monitorowanie osuwisk i usprawniające ochronę ludności.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Umowy o wzajemności we Francji

- ▶ W 2015 r. Francja uruchomiła eksperymentalny program wspierania współpracy międzygminnej, zwany „Umowy o wzajemności między miastem a obszarami wiejskimi. Jego celem jest zniwelowanie przepaści między obszarami miejskimi i wiejskimi dzięki wspieraniu tworzenia obopólnie korzystnych partnerstw w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.
- ▶ Na pierwszym etapie programu wybrano cztery partnerstwa terytorialne, a obszar metropolitalny Brest i Pays du Centre Ouest Bretagne jako pierwsze oficjalnie podpisały wspólnie umowę. Brest zamierza zwiększyć konkurencyjność w średnim i długim okresie, a region Pays Centre Ouest Bretagne koncentruje się na kwestii świadczenia usług opieki zdrowotnej i pozyskiwaniu nowych rynków zbytu dla swojego szybko rosnącego sektora drzewnego.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Umowy o wzajemności we Francji – cd.

- ▶ Te dwa regiony współpracują obecnie w celu wsparcia innowacyjnych projektów związanych z czterema głównymi obszarami: rozwojem gospodarczym; włączeniem społecznym; zdrowiem, kulturą i usługami; oraz środowiskiem i transformacją sektora energetycznego.
- ▶ Lokalni urzędnicy i mieszkańcy przyczynili się do opracowania w ramach każdego z tych obszarów wspólnego planu działania, który przyjęto w listopadzie 2016 r. Następnie przydzielono na realizację planu 2 mln EUR w wieloletniej umowie ramowej, którą władze państwowe i władze regionalne Bretanii zawarły na okres do 2020 r.
- ▶ Rok po podpisaniu umowy współpraca przynosiła już wymierne efekty – zgłoszono około 30 projektów w trakcie realizacji, m.in. klaster audiowizualny oraz inicjatywy dotyczące opieki zdrowotnej i bioenergii

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Inicjatywa „Inteligentne obszary wiejskie” w Finlandii

- ▶ Rząd fiński nadał cyfryzacji wysoki priorytet w programie działań. W 2016 r. **przeprowadził badanie** „Inteligentne obszary wiejskie” w celu przeanalizowania wyzwań, przed którymi stoją obszary wiejskie, oraz możliwości, jakie wiążą się z transformacją cyfrową. Jego celem było zbadanie możliwych dróg rozwoju i zróżnicowania usług na obszarach wiejskich za pomocą transformacji cyfrowej i metod eksperymentalnych.
- ▶ W badaniu ustalono, że **mieszkańcy obszarów wiejskich i przedsiębiorstwa prowadzące na tych obszarach działalność chcą korzystać z usług cyfrowych i są na to gotowi**. Cyfryzacja może sprawić, że usługi będą bliżej klienta, ograniczyć koszty i znacząco wpłynąć na obszary wiejskie, na których szybko zachodzą zmiany strukturalne i zwiększa się odległość do fizycznych punktów świadczenia usług.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Inicjatywa „Inteligentne obszary wiejskie” w Finlandii – cd.

- ▶ Nie wszyscy mieszkańcy lub przedsiębiorstwa chcą i potrafią jednak korzystać z możliwości stwarzanych przez cyfryzację. Istotne jest zatem **zapoznavanie ludności z narzędziami cyfrowymi** oraz inwestowanie w zwiększanie ich umiejętności i chęci korzystania z usług cyfrowych.
- ▶ Np. LGD „Pohjoisin Lappi” w Finlandii przeprowadziła badanie wstępne, aby sprawdzić możliwości świadczenia cyfrowych usług medycznych na obszarach oddalonych za pomocą stanowiska usług zdrowotnych wyposażonego w sprzęt diagnostyczny (np. do przeprowadzania badań laboratoryjnych i monitorowania ciśnienia krwi), z którego pacjenci mogą korzystać samodzielnie. Stanowisko miało również połączenie wideo z pielęgniarką lub lekarzem. Wyniki badania były pozytywne, jednak stało się jasne, że aby zwiększyć korzystanie z usług cyfrowych, oferowane usługi powinny być bardziej zróżnicowane i kompleksowe.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Nauka–dorastanie–życie z kobietami rolnikami, Włochy

- ▶ Rolnictwo społeczne to wykorzystywanie zasobów rolnych, takich jak zwierzęta i rośliny do świadczenia usług społecznych na obszarach wiejskich. Do takich usług należą rehabilitacja, terapia, zatrudnienie chronione, kształcenie się przez całe życie oraz inne działania, które przyczyniają się do włączenia społecznego.
- ▶ Interesującą inicjatywą dotyczącą rolnictwa społecznego we Włoszech jest spółdzielnia społeczna „Nauka–dorastanie–życie z kobietami rolnikami” (*Mit Bäuerinnen lernen–wachsen–leben*) z prowincji Bolzano–Bozen. Do spółdzielni założonej w 2007 r. należy ponad 100 matek zapewniających opiekę dzienną, które oferują elastyczną opiekę nad dziećmi w swoich gospodarstwach rolnych, włączając zasoby rolne i środowisko naturalne bezpośrednio do programu pedagogicznego.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Nauka–dorastanie–życie z kobietami rolnikami, Włochy

- ▶ Niektórzy członkowie spółdzielni oferują również zajęcia edukacyjne w gospodarstwie rolnym dla dzieci w wieku szkolnym. Spółdzielnia stale rozszerza swoją działalność na całym terytorium i planuje również uwzględnić w swoich działaniach z zakresu rolnictwa społecznego osoby niepełnosprawne, wakacje w gospodarstwach rolnych połączone z opieką specjalną, ogrodnictwo i zooterapię.
- ▶ W 2014 r. w odpowiedzi na zjawisko starzenia się miejscowej ludności spółdzielnia zaczęła oferować również opiekę nad osobami w podeszłym wieku. Obecnie 32 gospodarstwa rolne oferują te usługi na żądanie. Spółdzielnia otrzymała wsparcie Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).
- ▶ www.kinderbetreuung.it

Przykłady działań typu *Smart Village*

Opieka społeczna we wsi Braemar w Szkocji

- ▶ Społeczność wsi stwierdziła, że starsi i niepełnosprawni mieszkańcy musieli długo oczekiwać na usługi z zakresu opieki społecznej, gdyż opiekunowie musieli dojechać z odległych miejsc. Ponadto opiekunowie często się zmieniali lub zastępowano ich pracownikami agencji, którzy nigdy tak naprawdę nie poznawali swoich klientów.
- ▶ Społeczność wynegocjowała więc porozumienie, na mocy którego sama mogła zarządzać budżetem przeznaczonym na opiekę, zatrudniając do opieki nad mieszkańcami osoby miejscowe, które już ich znały.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Zrównoważona mobilność

Rezo Pouce to inteligentna usługa autostopu, którą rozwinięto początkowo w regionach Tarn i Garonne oraz Haute Garonne we Francji w 2010 r. Usługa stanowi odpowiedź na potrzeby w zakresie transportu na obszarach wiejskich oraz podmiejskich i przypomina car-sharing, ale koncentruje się głównie na krótkich podróżach organizowanych z krótkim wyprzedzeniem. Usługę utworzono jako przedsiębiorstwo społeczne łączące różne grupy, w których interesie leży mobilność: władze lokalne, przewoźników, stowarzyszenia, fundacje, użytkowników, pracowników.

► www.rezopouce.fr

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

Ekowioska Cloughjordan: wzór zrównoważonego trybu życia

- ▶ Ekowioskę założyła w Irlandii w 1999 r. grupa osób, by na terenie 27-hektarowego gospodarstwa rolnego stworzyć społeczność zrównoważoną pod względem ekologicznym, gospodarczym i społecznym. Społeczność liczy obecnie 50 rodzin, które mieszkają w energooszczędnych domach korzystających z energii ze źródeł odnawialnych, i obejmuje działki uprawiane indywidualnie i przeznaczone do celów badań naukowych, gospodarstwo rolne, centrum przedsiębiorczości, przestrzeń do występów, hostel i szeroką ofertę edukacyjną.

Przykłady działań typu *Smart Village*

Ekowioska Cloughjordan: wzór zrównoważonego trybu życia –cd.

- ▶ W ramach projektu badawczego Milesecure, finansowanego ze środków unijnych określono ekowioskę Cloughjordan jako jedno z wiodących europejskich „doświadczeń o charakterze wyprzedzającym”, jeżeli chodzi o przekształcenie się w społeczeństwo niskoemisyjne. Zasadniczo ekowioski mają jeden z najniższych śladów węglowych wśród wszystkich miejscowości w krajach rozwiniętych, przy czym ślad węglowy Cloughjordan plasuje się poniżej połowy średniej krajowej Irlandii.
- ▶ www.thevillage.ie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Przykłady działań typu *Smart Village*

- ▶ Duński „projekt” – genialny, bo:
 - prosty (bez konkursów, biurokracji, ryzyka finansowego)
 - beznakładowy
 - rozwiązujący kilka problemów/realizujący kilka potrzeb
- ▶ Projekt polegał na skojarzeniu starych mieszkańców miejscowości – właścicieli ogródków działkowych, którzy nie mieli już siły, by o nie dbać/je uprawiać, z młodymi rodzinami, poszukującymi zdrowej żywności i możliwości aktywnego spędzania czasu, a więc chętnymi do uprawiania ogródków.
- ▶ Efekty projektu: zapewnienie komfortu psychicznego (radość sprawiona) starszym mieszkańcom, produkcja lokalnej zdrowej żywności, wspieranie bioróżnorodności, stworzenie możliwości aktywnego spędzania czasu na powietrzu, integracja międzypokoleniowa mieszkańców

Wnioski

- ▶ Inteligentne wsie można rozumieć jako **społeczności, które nie chcą biernie czekać na nadejście zmian**. Na inteligentne wsie składają się ludzie z obszarów wiejskich, którzy **podejmują inicjatywę, aby znaleźć praktyczne rozwiązania podstawowych problemów, z jakimi się mierzą, i wykorzystać nowe możliwości**.
- ▶ Wiele z nich korzysta z nowych technologii cyfrowych. **Technologie te są jednak tylko jednym z dostępnych narzędzi**. Istnieje także wiele przykładów **innowacji społecznych w usługach na obszarach wiejskich, nowych, korzystnych dla wszystkich relacji z obszarami miejskimi oraz działań, które wzmacniają rolę obszarów wiejskich w transformacji mającej na celu bardziej zielone, zdrowsze i bardziej opiekuńcze społeczeństwo**.

(ENRD, Przegląd Obszarów Wiejskich nr 26)

Wnioski

Inteligentne wsie to obszary i społeczności wiejskie, które wykorzystują swoje istniejące mocne strony i zasoby, a także nowe możliwości, aby osiągać wartość dodaną, i w ramach których nowe sieci ulepszone są dzięki cyfrowym technologiom komunikacyjnym, innowacjom i lepszemu wykorzystaniu wiedzy na rzecz mieszkańców.

(ENRD, Przegląd Obszar

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wnioski

- ▶ W inteligentnych wsiach kluczowe znaczenie mają ludzie, którzy podejmują inicjatywę w celu znalezienia rozwiązań praktycznych – zarówno jeżeli chodzi o wyzwania, którym muszą sprostać, jak i – co ważne – wykorzystywanie możliwości transformacji obszarów wiejskich.
- ▶ „Inteligentny” oznacza korzystający z technologii cyfrowych wtedy, gdy jest to stosowne, a nie ze względu na modę.
- ▶ „Inteligentny” oznacza myślący nie tylko o samej wsi. Niektóre inicjatywy mają miejsce na poziomie wsi, lecz wiele dotyczy okolicznych terenów wiejskich, grup wsi, małych miejscowości i powiązań z miastami.
- ▶ „Inteligentny” oznacza budujący nowe formy współpracy i sojuszy: między rolnikami i pozostałymi podmiotami na obszarach wiejskich; między gminami; między sektorem prywatnym i społeczeństwem obywatelskim; w ramach podejścia oddolnego i odgórnego.

Wnioski

- ▶ **„Inteligentny” oznacza myślący samodzielnie.** Nie istnieje standardowy model ani standardowe rozwiązanie w przypadku inteligentnych wsi – kluczowe znaczenie mają społeczności lokalne wykorzystujące miejscowe zasoby, korzystające z najlepszej dostępnej wiedzy i podejmujące inicjatywę.
- ▶ **Inteligentne wsie a inteligentne miasta:** w przypadku inteligentnych miast większy nacisk położony jest na duże zbiory danych i możliwości transformacji sposobu funkcjonowania miast dzięki powiązanym technologiom cyfrowym. W przypadku inteligentnych wsi większy nacisk kładzie się na społeczności lokalne, które biorą przyszłość we własne ręce – często, ale nie wyłącznie, z pomocą technologii cyfrowych.

Wnioski

„Inteligentna Wieś” to:

- ▶ społeczność z pomysłem na swoje problemy i swoją przyszłość.
- ▶ wieś wykorzystująca w tym celu możliwości współczesnej technologii i dbająca o planetę Ziemię – wspólną „globalną wioskę”, z losem której związany jest jej los.

Miarą „inteligencji wsi” jest stopień zaangażowania i współpracy jej mieszkańców w działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej

▶ Dziękuję za uwagę !

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Jak uczynić moją wieś „Smart”?

Burza mózgów:

- ▶ Tworzymy 4 grupy.
- ▶ Każda grupa identyfikuje najważniejsze problemy występujące w miejscowościach uczestników grupy – w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej – 15 min.
- ▶ Grupa generuje pomysły innowacyjnych działań ograniczających te problemy (minimum tyle, ilu ma członków) – 30 min.
- ▶ Przedstawiciel każdej grupy prezentuje krótko (po ok. 4 min.) wszystkim uczestnikom warsztatów zidentyfikowane problemy i wybrany(e) pomysł(y) na ich ograniczenie – 15 min.

„Na tym warsztat się nie kończy ...”

- ▶ Jutro opracujemy dziś wygenerowane pomysły w formie fiszki projektowej, zawierającej:
 - obszar tematyczny projektu (problem do jakiego się odnosi)
 - grupa docelowa
 - obszar terytorialny projektu
 - zakładane działania
 - podmioty realizujące (nacisk na partnerstwa)
 - role poszczególnych partnerów
 - niezbędne zasoby, w tym finansowe, wkład własny partnerów
- ▶ Można też opracować nowy pomysł dotyczący innego problemu, jeśli przyjdzie nam do jutra do głowy

Warsztat: opracowanie koncepcji projektów Smart Village do zrealizowania na obszarze LGD Owocowy Szlak

- ▶ Każda z wczorajszych grup dzieli się na 2–3 podgrupy
- ▶ Każda podgrupa opracowuje 3 wybrane z wygenerowanych wczoraj pomysłów w formie fiszki projektowej, zawierającej:
 - obszar tematyczny projektu (problem do którego się odnosi)
 - grupa docelowa
 - obszar terytorialny projektu
 - zakładane działania
 - podmioty realizujące (nacisk na partnerstwa)
 - role poszczególnych partnerów
 - niezbędne zasoby, w tym finansowe, wkład własny partnerów

Warsztat: prezentacje koncepcji projektów Smart Village do zrealizowania na obszarze LGD Owocowy Szlak

- ▶ Członkowie/przedstawiciele podgrup prezentują opracowane koncepcje inteligentnych projektów
- ▶ Pozostali uczestnicy zadają pytania/komentują prezentowane projekty

Podsumowanie

- ▶ Refleksje uczestników nad tym na ile zaprezentowane dobre praktyki mogą być przydatne ich wsi, sieciowanie (identyfikacja potencjalnych partnerów)
- ▶ Podsumowanie i działania powarsztatowe dot. podejścia Smart Village na obszarze LGD Owocowy Szlak